

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО ПРАВА

Матеріали X міжнародної
науково-практичної конференції

(25 квітня 2025 р.)

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
Кафедра кримінального процесу

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Кафедра юстиції

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
Кафедра організації судових, правоохоронних органів та адвокатури
НІМЕЦЬКО-УКРАЇНСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ ЮРИСТІВ
ГО «СТАЛЕ ПРАВОСУДДЯ»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО ПРАВА

Матеріали X міжнародної науково-практичної конференції

(25 квітня 2025 р.)

Харків
«Право»
2025

Відповідальна редакторка *Л. М. Москвич*

Актуальні проблеми судового права : матеріали X міжнар.
А43 наук.-практ. конф. (25 квіт. 2025 р.) / [відп. ред. Л. М. Москвич] ;
Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. кримін. процесу ;
Навч.-наук. ін-т права Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка, Каф. юстиції ;
Нац. ун-т «Одеська юрид. акад.», Каф. орг. суд., правоохорон.
органів та адвокатури ; Нім.-Укр. об-ня юристів ; ГО «Стале правосуддя». –
Харків : Право, 2025. – 376 с.

ISBN 978-617-8612-04-7

Збірник містить матеріали Десятої міжнародної науково-практичної конференції з актуальних проблем судового права, у якій взяли участь відомі вітчизняні та зарубіжні науковці та практики. Організаторами заходу виступили кафедра кримінального процесу Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кафедра юстиції ННІ права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», Німецько-Українське об'єднання юристів і ГО «Стале правосуддя». В основу видання покладено доповіді, виголошені учасниками конференції, які торкаються різноманітних аспектів судового права.

УДК 349.42

Матеріали викладено в авторській редакції.
Відповідальність за їхню якість, достовірність,
відсутність текстових запозичень несуть автори.

Відеозапис конференції за посиланням:

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2025

ISBN 978-617-8612-04-7

© ТОВ «Видавничий дім «Право», 2025

у своєму розпорядженні його демонтовані елементи. Основну проблематику у такій категорії спорів становить відсутність у спадкоємців доказової бази реального понесення витрат спадкодавцем на будівництво.

Як бачимо, спадкування самочинно зведених об'єктів породжує правову колізію, зумовлену відсутністю у спадкодавця права власності на фактично існуючий об'єкт. Судова практика визнає право спадкоємця на збереження або компенсацію вартості споруди за умови дотримання принципу пропорційності та відсутності істотних порушень при будівництві чи відсутності порушених прав третіх осіб. Натомість, межі допустимих відхилень від проєктів забудови, відповідність поліпшення забудови ознакам реконструкції, а, нерідко, і спір між позивачем та відповідачем щодо належності земельної ділянки, сформованої за часів радянського недосконалого законодавства, створюють правову невизначеність для спадкоємців і землевласників. У такій категорії спорів також важливо розрізняти конфлікт і правовий спір. Не кожне непорозуміння має юридичне значення. І саме суд має визначити, чи йдеться про захист права, чи лише про незгоду сторін.

Відтак потребує подальшого дослідження питання меж допустимого правонаступництва у випадках самочинного будівництва з урахуванням інтересів сторін, публічного порядку та судової доктрини.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV : станом на 10 січ. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 06.04.2025). 2. Постанова Верховного Суду від 20.02.2025 у справі № 753/8293/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125358705> (дата звернення: 06.04.2025).

3. Про регулювання містобудівної діяльності : Закон України від 17.02.2011 № 3038-VI : станом на 9 лют. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text> (дата звернення: 06.04.2025).

4. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 19.05.2020 у справі № 916/1608/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89819917> (дата звернення: 06.04.2025).

5. Постанова Верховного Суду від 01.02.2023 у справі № 381/702/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108849186> (дата звернення: 06.04.2025).

6. Постанова Верховного Суду від 31.05.2021 у справі № 320/1889/17-ц. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97286025> (дата звернення: 06.04.2025).

Гансецька В. В.,
*кандидатка юридичних наук,
асистентка кафедри юстиції
Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОБРОЧЕСНОСТІ СУДДІВ: МОЖЛИВОСТІ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ В УКРАЇНІ

Забезпечення доброчесності суддів є одним із ключових чинників довіри до судової влади та необхідною передумовою ефективного функціонування правової держави. В умовах євроінтеграції України актуалізується питання запозичення та імплементації кращих практик держав Європейського Союзу в частині формування, контролю та гарантування етичних стандартів у судовому корпусі. Європейські інституції неодноразово наголошували на необхідності забезпечення не лише незалежності, а й доброчесності суддів як передумови доступу до справедливого правосуддя. У цьому контексті особливої актуальності набуває вивчення зарубіжного досвіду та визначення перспектив його адаптації в українських реаліях.

Під доброчесністю судді розуміється сукупність морально-етичних, професійних та особистісних якостей, які формують внутрішню готовність судді дотримуватися високих стандартів поведінки, залишаючись незалежним, неупередженим, чесним і відкритим для суспільного контролю. Ця категорія має не лише етичний, а й правовий вимір, оскільки закріплена в нормативних актах (наприклад, Бангалорські принципи поведінки суддів, 2002; Європейський етичний кодекс для суддів, 1998) [1].

У країнах ЄС реалізуються різні моделі гарантій доброчесності суддів. У Франції Вища рада магістратури має автономний статус і здійснює добір, оцінку та дисциплінарний нагляд за суддями, де публічність процедур та участь президента ради гарантують баланс впливів. В Італії — Верховна рада магістратури виконує функції кадрового органу суддівської влади, забезпечуючи її захист від політичного тиску. [2]. У Нідерландах та Швеції судді зобов'язані проходити регулярні курси з етики,

а також звітувати про потенційні конфлікти інтересів [3]. У Литві діє окремий Комітет з питань суддівської етики та доброчесності, який розглядає звернення громадян і дає тлумачення етичних норм [4]. У більшості країн доброчесність не лише контролюється зовні, а й формується всередині професійного середовища завдяки постійному підвищенню стандартів та саморегулюванню.

Ключовими елементами формування доброчесності є роль етичних кодексів. В Польщі та Словенії вони чітко регламентують поведінку судді у побуті та в соціальних мережах, а у Нідерландах та Фінляндії велика увага приділяється ситуаційному моделюванню етичних дилем.

Європейський досвід демонструє, що довіра суспільства до судової системи зростає за умови відкритості та підзвітності. Наприклад, у Норвегії, дисциплінарні провадження є відкритими, а висновки – публічними. В Німеччині та Данії запроваджено наглядові ради, що аналізують поведінку суддів у контексті доброчесності.

Отже, ефективне забезпечення доброчесності суддів передбачає поєднання трьох ключових компонентів: *незалежні органи суддівського врядування з широкими повноваженнями, ефективні механізми внутрішнього етичного контролю через професійні стандарти та навчання та прозорість і громадський контроль*, що формують довіру суспільства. Цей досвід має високу практичну цінність для України, яка прагне до оновлення судової системи відповідно до стандартів ЄС.

Попри проведення низки реформ, українська судова система досі стикається з гострими викликами. Так, створення інституцій з перевірки доброчесності, таких як Етична рада, рівень довіри до судів залишається критично низьким. Суспільство сумнівається в незалежності процедури добору суддів, а наявні декларації доброчесності часто не підкріплені перевіркою фактів [5]. Також можна виділити формалізований підхід до оцінки доброчесності, де критерії у практиці Вищої кваліфікаційної комісії суддів України залишаються розмитими. Не менш важливою досі залишається проблеми відсутності довіри суспільства до добору суддів Вищою кваліфікаційною комісією суддів України та діяльності Вищої ради правосуддя та політизація процедур перевірки доброчесності, зокрема при оцінці декларацій доброчесності та декларацій родинних зв'язків.

Забезпечення доброчесності суддів в Україні є системним викликом, що потребує комплексного підходу та глибокого реформування на інсти-

туційному, нормативному та етичному рівнях. Досвід держав Європейського Союзу свідчить, що стійка доброчесність судової влади є результатом синергії незалежних і професійно спроможних органів суддівського врядування, чітко визначених етичних стандартів, прозорих і підзвітних процедур добору суддів, а також активної участі громадянського суспільства у контролі за функціонуванням правосуддя.

Імплементація зазначених підходів в український правопорядок має здійснюватися з урахуванням національного контексту, особливостей правової системи та потреб постконфліктного відновлення державності. Європейський досвід переконливо демонструє, що без наявності незалежних органів суддівського самоврядування, ефективного етичного контролю та суспільної довіри забезпечити якісне правосуддя неможливо. Саме тому імплементація зазначених елементів є не лише ключовою умовою внутрішньої стабільності правової системи, але й необхідною передумовою досягнення критеріїв правової держави в контексті європейської інтеграції.

У цьому контексті доцільним є запровадження таких першочергових кроків:

1. *Реальне перезавантаження Вищої ради правосуддя та Вищої кваліфікаційної комісії суддів України із залученням незалежних міжнародних експертів до процесу формування їх складу та оцінки кандидатів.*

2. *Запровадження системи обов'язкових етичних тренінгів і сертифікації для чинних суддів, як умови підтримання та розвитку культури доброчесності в судовому корпусі.*

3. *Забезпечення прозорості та відкритості процедур добору суддів, у тому числі шляхом залучення представників громадянського суспільства відповідно до моделі «public scrutiny»¹.*

4. *Створення системи зовнішнього моніторингу доброчесності суддів, що базується на об'єктивних індикаторах, регулярному аналізі та відкритості результатів для суспільства.*

Запровадження зазначених підходів дозволить не лише підвищити рівень доброчесності в національному суддівському корпусі, а й сприятиме формуванню довіри громадян до правосуддя як фундаментального елементу правової держави.

¹ будь-які дії органів влади або посадових осіб, зокрема суддів, мають бути доступними для перевірки та оцінки громадськістю, що сприяє підвищенню рівня довіри до інституцій і зниженню можливості для корупції або зловживань

Список використаних джерел:

1. Bangalore Principles of Judicial Conduct (2002). United Nations Office on Drugs and Crime. URL: https://www.unodc.org/pdf/crime/corruption/judicial_group/Bangalore_principles.pdf (дата звернення: 10.04.2025)
2. Conseil supérieur de la magistrature (France). URL: <https://www.conseil-superieur-magistrature.fr> (дата звернення: 10.04.2025)
3. European Network of Councils for the Judiciary (ENCJ). Report on Independence and Accountability of the Judiciary (2020). URL: <https://www.encj.eu> (дата звернення: 10.04.2025)
4. Code of Judicial Ethics of the Republic of Lithuania. Approved by the Judicial Council, 2015. URL: <https://www.teismai.lt> (дата звернення: 9.04.2025)
5. Transparency International Ukraine. Judicial Reform in Ukraine: Monitoring Report 2023. URL: <https://ti-ukraine.org> (9.04.2025)

Говоруха В. І.

ORCID 0000-0002-8088-0276

начальник центру

Український науково-дослідний

інститут спеціальної техніки та судових

експертиз Служби безпеки України

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРФЕЙСУ ЗАПИТІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ЩОДО ІНФОРМАЦІЇ ПРО ТРАНСПОРТНІ ЗАСОБИ

З розвитком комунікаційних технологій виробники автотранспорту масово впроваджують в автомобілі електронні засоби зв'язку, які дозволяють забезпечити ряд сервісних та технологічних функцій (відстеження автомобіля, технічний стан, ідентифікація водія, графік поїздок та інше). Перевагою таких технологій є використання електронних комунікаційних мереж рухомого зв'язку і можливість отримання інформації про транспортний засіб дистанційно та в реальному часі.

Витребування та отримання даних про транспортний засіб є важливим інструментом для збору доказів у кримінальному провадженні.

Зміст

НАУКОВІ ТА ПРАКТИКИ

Бакаянова Н. М.	
ЗАХИСТ ПРОФЕСІЇ АДВОКАТА: СУЧАСНИЙ ВИМІР	3
Беспалько І. Л.	
ДЕЯКІ ПИТАННЯ УЧАСТІ СЛІДЧОГО У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ ДОКАЗУВАННІ	9
Бондар І. В., Малярчук Л. С.	
ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРУ РЕЧОВИХ ПРАВ НА НЕРУХОМЕ МАЙНО: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ	14
Бондарєва М. В., Рабовська С. Я.	
ВИЗНАННЯ ПРАВ ЗАБУДОВНИКА В ПОРЯДКУ СПАДКУВАННЯ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ	18
Гансецька В. В.	
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОБРОЧЕСНОСТІ СУДДІВ: МОЖЛИВОСТІ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ В УКРАЇНІ.....	22
Говоруха В. І.	
ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРФЕЙСУ ЗАПИТІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ЩОДО ІНФОРМАЦІЇ ПРО ТРАНСПОРТНІ ЗАСОБИ	25
Долинська Т. С.	
ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУТУ ПРИСЯЖНИХ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄВРОПИ	29
Дудченко О. Ю.	
РОЛЬ І ПОТЕНЦІАЛ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У РЕАЛІЗАЦІЇ МЕХАНІЗМІВ ПЕРЕХІДНОГО ПРАВОСУДДЯ: КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ	32
Зетко Б. І.	
СПРАВЕДЛИВІСТЬ СУДОВОГО РІШЕННЯ ЯК ОДИН ІЗ ПРИНЦИПІВ ПРАВОСУДДЯ.....	34
Кісліцина І. О.	
ДОБРОЧЕСНІСТЬ СУДДІВ ЯК ГАРАНТІЯ ДОВІРИ ДО ПРАВОСУДДЯ: ЄВРОПЕЙСЬКІ ПІДХОДИ ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ	38
Ковальчук І. С.	
ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ПРОКУРАТУРИ У СФЕРІ ОБОРОНИ	43